

Megoldott feladatok

Kémia – FIRKA 2018-2019/2.

K. 905. Mivel magyarázható, hogy az ammónium-klorid molekulatömegének értéke, ha azt a vegyi képlet alapján számítjuk, kétszerese a gőzei sűrűségének segítségével számított értéknek?

Megoldás: Az ammónium-klorid hevítésre bomlik, így kerül gőz állapotba:

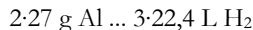
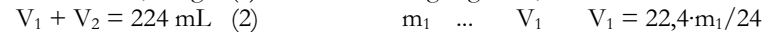
Tehát a gőze az ammónia és hidrogénklorid echimolekuláris elegye, aminek az átlagos molekulatömege: $M = (M_{\text{NH}_3} + M_{\text{HCl}})/2$

K. 906. 0,195 g tömegű magnézium és alumínium tartalmú ötvözetet fűlős mennyiségű sósavban oldottak, miközben 224 mL normál állapotú gáz képződött. Állapítsátok meg:

a.) az ötvözet tömegszázalékos összetételét,

b.) az ötvözetben a magnézium és alumínium atomok számának arányát!

Megoldás: Az oldódás során a gázképződés reakcióegyenlete:

A V_1 és V_2 értékeit behelyettesítve a (2)-es egyenletbe, s megoldva az (1) és (2) egyenletek alkotta rendszert, kapjuk: $m_1 = 0,060 \text{ g}$, $m_2 = 0,135 \text{ g}$

0,195 g ötvözet ... 0,135 g Al Az ötvözet összetétele: 69,23% Al

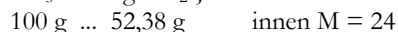
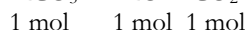
100 g ötvözet ... x x = 69,23 g 100-69,23 = 30,77% Mg

b.) Tudva, hogy minden 1 mólnyi anyagmennyiségű fémbe anyagi minőségétől függetlenül azonos számú atom van ($6 \cdot 10^{23}$ atom), akkor az ötvözet alkotó elemei atomjainak

számarányát megkapjuk az anyagmennyiségeik ($v = m/M$) arányából: $\frac{0,135/27}{0,06/24} = 2$

K. 907. A periódusos rendszer II. csoportjában levő fém karbonátját magas hőmérsékleten hevítve tömege 52,38%-kal csökkent. Melyik elem karbonátját hevítették? Mi a neve és a mólszázalékos összetétele a hevítés után keletkezett terméknek?

Megoldás: A II. csoport fémjeinek (jelöljük M-el) karbonátjai hevítés során az alábbi reakcióegyenlettel leírható bomlási reakció szerint alakulnak át:

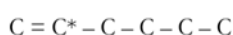
Az elemek atomtömeg táblázata alapján az M fém a magnézium (Mg), a keletkezett szilárd termék a magnézium-oxid (MgO).

A magnézium oxid 1 moljában 2 mol atom van: 1 mol Mg és 1 mol O atom, tehát 100 mol-ban 50-50 mol atom van a két elemből, vagyis a MgO 50 mol% Mg-ot és 50 mol% O-t tartalmaz.

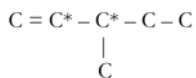
K. 908. A C_6H_{12} molekulaképletű nyítláncú szénhidrogén izomerjei közül melyik tartalmaz maximális számú terciér (harmadrendű) szénatomot? Ennek egy 0,42 g tömegű mennyiségét mekkora térfogatú 2 M-os töménységű kálium-permanganát oldattal lehet oxidálni kénsavas közegben teljes reakciót feltételezve?

Megoldás:

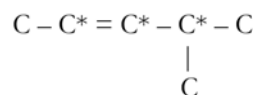
A C_6H_{12} molekulaképletű nyítláncú szénhidrogén egy kettőskötést tartalmazó alkén lehet, aminek az izomerjei

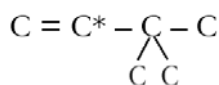
1-hexén

3-metil-1-pentén

4-metil-2-pentén

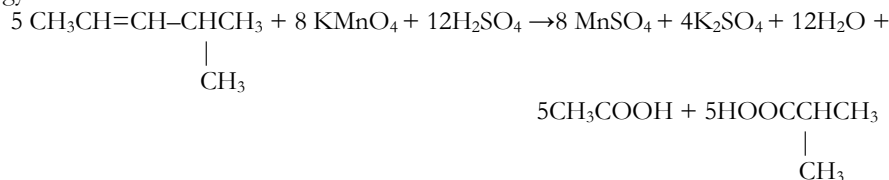

3,3-dimetil-1-butén

A geometriai és optikai izomereket nem tüntetjük fel, mert azok nem a szénatomok rendűségében különböznek egymástól.

A 4-metil-2-pentén molekula tartalmazza a legtöbb, három darab harmadrendű szén atomot. (a *-al jelölt C atomok a harmadrendűek)

Ennek az oxidációja során kénsavas $KMnO_4$ oldattal (erélyes oxidációs körülmény) a kettőskötés teljes felhasadása után két karbonsavmolekula fog képződni. A reakció egyenlete:

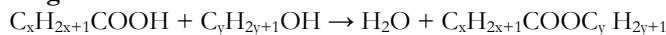
$$M_{C_6H_{12}} = 84 \text{ g/mol} \quad \nu_{C_6H_{12}} = 0,42 \text{ g} / 84 \text{ g}\cdot\text{mol}^{-1} = 5 \cdot 10^{-3} \text{ mol}$$

A reakcióegyenlet alapján az oxidációhoz szükséges $KMnO_4$ mennyiség $8 \cdot 10^{-3} \text{ mol}$ 1000mL old. ... 2 mol $KMnO_4$

$$V \dots\dots\dots 8 \cdot 10^{-3} \text{ mol} \quad \text{ahonnan } V = 4 \text{ mL}$$

K. 909. Egy telített karbonsavat, amelynek 48,64%-a szén, észterezték egy alkohollal. A keletkezett észter oxigén tartalma 27,58%. A feladat adatai alapján mi a neve a savnak és az alkoholnak, amelyre szükség volt az észterezési reakciónál?

Megoldás:

$$M_{\text{sav}} = 14x + 46 \text{ g/mol}$$

$$100 \text{ g } C_xH_{2x+1}COOH \dots 48,64 \text{ g C}$$

$$(14x + 46) \text{ g} \dots (x + 1) \cdot 12 \text{ ahonnan } x = 2, \text{ akkor a } C_xH_{2x+1}COOH \text{ - propánsav}$$

$$M_{\text{észter}} = 14y + 74$$

$$(12y + 74) \text{ g észter} \dots 32 \text{ g oxigén}$$

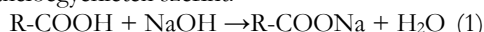
$$100 \text{ g} \dots 27,58 \text{ g} \quad \text{ahonnan } y = 3$$

Az alkohol, $C_3H_7\text{-OH}$ neve propanol.

K. 910. Egy vizsgált szerves anyag molekulája csak szén, oxigén és hidrogén atomokból épül fel, optikai aktivitással rendelkezik, de csak egy enantiomer párja van. Kémiai elemzése során megállapították, hogy 0,9 g tömegű mintája 10 mL 1 M-os NaOH- oldattal és 0,46 g fémes Na-al képes reagálni. Égetési próbája során azonos anyagmennyiségű víz és széndioxid keletkezett. Mi a szerkezeti képlete az elemzett szerves anyagnak?

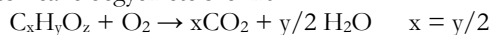
Megoldás:

Vizes NaOH oldat csak karboxil-csoportot (-COOH), vagy aromás gyűrűhöz kapcsolódó hidroxilcsoportot tartalmazó vegyülettel (Ar-OH) képes reagálni. A fémes Na ezeken kívül még alkoholos hidroxil-csoporttal is egy az egy mol arányban a következő reakcióegyenletek szerint:

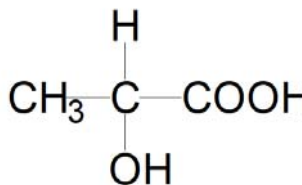

Az 1 moláros NaOH oldat 1 dm³-ben 1 mólnyi NaOH-t tartalmaz, akkor a 10 mL – ben 0,01 mol található, ami 0,01 mólnyi szerves anyaggal képes reagálni, tehát a kérdéses anyag moláris tömege 90g.

Mivel $M_{\text{Na}} = 23 \text{ g/mol}$, a 0,46 g Na anyagmennyisége 0,02 mol. Ezeknek az adatoknak ismeretében következtethetünk arra, hogy a molekulában karboxil csoportnak és alkoholos hidroxid csoportnak kell lennie, s nem tartalmazhat aromás gyűrűt. Tehát a kérdéses szerves molekula: HO-R – COOH, ahol az R szénhidrogén csoport: C_xH_y, amiben kell 1 aszimmetrikus szénatomnak lennie. Az égési reakcióegyenlete szerint:

$y = 2x$, ezért a molekula képlete: $\text{C}_x\text{H}_{2x}(\text{COOH})_1(\text{OH})_1$. Ennek alapján a moláris tömege $M = 14x + 62 = 90$, ahonnan $x = 2$, tehát a molekula szerkezeti képlete:

Fizika – FIRKA 2018-2019/2.

F. 596. Jelölje a légüres térben levő vékonyfalú, üres fémgolyó (inkább fémlabda), falvastagságát d , belső sugarát R_0 ; (1. ábra).

Belső felületének területe $S_0 = 4 \cdot \pi \cdot R_0^2$, fémes anyagának térfogata – jó megközelítéssel – $V_{\text{fém}} \approx S_0 \cdot d = 4 \cdot \pi \cdot R_0^2 \cdot d$, míg tömege $m = \rho \cdot V_{\text{fém}} \approx 4 \cdot \pi \cdot R_0^2 \cdot d \cdot \rho$.

A hőmérséklet t_0 -ról t -re való növelésénél a golyó kitéágul, belső sugarának növekedése:

$\Delta R = R - R_0 = R_0 \cdot \alpha \cdot (t - t_0) = R_0 \cdot \alpha \cdot \Delta t$. A ρ és az α az illető fém sűrűsége és hőtágulási tényezője.